

Список використаної літератури:

1. Витрати: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16: [затв. Наказом МФУ від 31 груд. 1999 р. № 318].
2. Воробієнко А. Міжнародні стандарти фінансової звітності: наближаємося швидким темпами. [Текст] / Воробієнко А., Лісна І. // Все про бухгалтерський облік. – 2007. – №81. с. 23-27
3. Козаченко Г.В. Управління затратами підприємства. [Текст] / Козаченко Г.В., Погорелов Ю.С., Макухін Г.С. // Монографія.- Київ: Лібра, 2007.- 320 с.
4. Чебанов А.В. Облік витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції. [Текст] / Чебанов А.В. // Інноваційна економіка. – 2009. – № 12. – с.162-167.

*Дорош Р.В., магістрант ТНЕУ,
науковий керівник: к.е.н., доцент Хаблюк О.А.*

СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Розвиток ринкових відносин підвищує відповідальність і самостійність підприємств в процесі розробки та прийняття управлінських рішень. Результати виробничої, комерційної, фінансової та інших видів господарської діяльності залежать від різноманітних факторів, які знаходяться у різному ступені залежності між собою і підсумковими показниками господарського обліку на підприємстві. Базою існування кожного господарюючого суб'єкта є наявні господарські засоби, використання яких призводить до одержання економічної вигоди.

В процесі здійснення господарської діяльності підприємства використовують різноманітні види активів, оборотних та необоротних. В свою чергу оборотні та необоротні поділяються на окремі групи активів за спільними економічними ознаками. В останні часи в діяльності підприємств все більше застосовуються нематеріальні активи.

Незважаючи на збільшення обсягу нематеріальних активів у всіх галузях виробничої сфери в Україні, введення в господарський оборот нематеріальних активів дотепер утруднено. Діюча законодавча база не дає підстави для визнання прав на наукові відкриття, фірмове найменування, економічні переваги. Поняття деяких об'єктів нематеріальних активів, таких як концесія, франшиза, бренд є відносно новими для України. А сам термін «нематеріальні активи» введений у вітчизняну практику в результаті перекладу на російську мову слова «Intangible» (нематеріальний) від латинського «tengere» і означає «стосуватися, сприймати дотиком».

Дослідження сутності нематеріальних активів, їх ролі у господарській діяльності суб'єктів господарювання є предметом уваги багатьох науковців та практиків. Зокрема це І. Бешуля, С. Голов, Н. Гончарова, В. Діба, Л. Кіреєва, Г.

Нашкерська, І. Павлюк, В. Палій, А. Семенов, Я. Соколов, О. Соловйова, Р. Рейли, Р. Швайс, Л. Шнейдман.

З економічної точки зору одне з самих коротких визначень нематеріального активу наведено Барухом Левом: «...нематеріальний актив забезпечує майбутні вигоди, не маючи матеріального чи фінансового (як акція чи облігація) втілення» [1]. Більш детальну характеристику якостей нематеріального активу наводять у своїй монографії Р. Рейли та Р. Швайс [6]. Вони виділяють шість ознак, за якими актив може бути визнаний нематеріальним, а саме він повинен: бути конкретно ідентифікованим та мати впізнаваний опис; мати юридичний статус та підлягати правовому захисту; бути об'єктом права приватної власності, яке може бути передано у відповідності до законодавства; мати деякі речові докази чи прояв свого існування (контракт, ліцензія, список клієнтів, комплект фінансових звітів тощо); бути створений або повинен виникнути в ідентифікований момент часу або в результаті ідентифікованої події; підлягати знищенню або закінчити своє існування в ідентифікований момент часу або в результаті ідентифікованої події. З точки зору господарського обліку національні та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку по різному підходять до визначення нематеріального активу. Згідно МСФЗ 38 «Нематеріальні активи» [4] нематеріальний актив – це ресурс, який підприємство контролює в результаті минулих подій і від якого планує отримати економічні вигоди у майбутньому. МСФЗ 38 «Нематеріальні активи» [4] вимагає дотримання трьох основних ознак нематеріального активу, а саме: ідентифікація; підконтрольність компанії; одержання економічних вигід, відсутність фізичної форми.

Щодо національної облікової практики то, згідно П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» [5] нематеріальний актив – немонетарний актив, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований та утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду іншим особам. Основними ознаками нематеріального активу є відсутність нематеріальної форми, ідентифікація, отримання в майбутньому економічної вигоди та достовірність визначення оцінки такого активу.

На першому місці з усіх вищенаведених ознак нематеріального активу є ідентифікація активу з метою визнання його нематеріальним. У міжнародній практиці нематеріальні активи поділяються на ідентифіковані та неідентифіковані. Так, до ідентифікованих нематеріальних активів належать торгові марки, ліцензії, патенти. До неідентифікованих нематеріальних активів належать репутація товару, схильність споживачів до відповідної марки товару, гудвіл. Якщо ідентифіковані нематеріальні активи можуть бути реалізовані самостійно, то неідентифіковані нематеріальні активи не можуть бути відокремлені від підприємства.

П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» [5] регулює питання визнання, оцінки та обліку лише ідентифікованих нематеріальних активів, чим було зумовлено виключення у свій час з переліку нематеріальних активів гудвілу

Порядок визнання нематеріального активу зумовлює їх подальшу класифікацію. Так, Р. Рейлі та Р. Швайс [6] у своїй монографії виділяють десять типів нематеріальних активів, які класифікують по їх зв'язку з іншими елементами діяльності, що відображено у таблиці 1.

Таблиця 1

Класифікація нематеріальних активів за Р.Рейлі та Р.Швайсом [6]

Група нематеріальних активів	Найменування об'єктів, що належать до відповідної групи
Нематеріальні активи, що пов'язані із маркетингом	Товарні знаки, фірмові назви, торгові марки, логотипи, тощо
Нематеріальні активи, що пов'язані із технологіями	Патенти та технологічні процеси, технічна документація, технічне ноу-хау, тощо
Нематеріальні активи, що пов'язані із творчою діяльністю	Літературні твори та авторські права на них, музикальні твори, видавничі права, права на постановки
Нематеріальні активи, що пов'язані із обробкою даних	Запатентовані програмні забезпечення комп'ютерів, авторські права та програмні забезпечення, автоматизовані бази даних, маски та шаблони інтегральних схем
Нематеріальні активи, що пов'язані із інженерною діяльністю	Промислові зразки, патенти на вироби, інженерні креслення та схеми, проекти, фірмова документація
Нематеріальні активи, що пов'язані із клієнтами	Списки клієнтів, контакти з клієнтами, відношення з клієнтами, відкриті замовлення за поставку
Нематеріальні активи, що пов'язані із контрагентами	Вигідні контракти з постачальниками, ліцензійні угоди, договору франшизи, угоди про неучасть у конкуренції
Нематеріальні активи, що пов'язані із людським капіталом	Відібрана та робоча сила, що пройшла навчання, договори найму, угоди з профспілками
Нематеріальні активи, що пов'язані із земельними ділянками	Права на розробку корисних копалин, права на повітряний простір, права на водяний простір, тощо
Нематеріальні активи, що пов'язані із поняттям «гудвіл» (ділова репутація)	Гудвіл організації, гудвіл професійної практики, особистий гудвіл спеціаліста, гудвіл знаменитості, загальна вартість бізнесу в якості діючого підприємства

У МСФЗ 38 «Нематеріальні активи» [4] та П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» [5] наводиться класифікація нематеріальних активів, яка застосовується для відображення інформації про нематеріальні активи у фінансовому обліку. Для порівняння класифікація нематеріальних активів з метою відображення їх у обліку та фінансовій звітності наведена у таблиці 2.

Класифікація нематеріальних активів за МСФЗ 38 та П(С)БО 8

МСФЗ 38	П(С)БО 8
Торгові марки	Права користування природними ресурсами(право користування надрами, іншими ресурсами природного середовища, геологічною та іншою інформацією про природне середовище, тощо)
Фірмові найменування	Права користування майном(права користування земельною ділянкою, права користування будівлею, право на оренду приміщень, тощо)
Програмне забезпечення	Права на знаки для товарів і послуг(товарні знаки, торгові марки, фірмові назви, тощо)
Ліцензії та франшизи	Права на об'єкти промислової вартості(право на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, сорт рослин, породи тварин, ноу-хау, захист від недобросовісної конкуренції, тощо)
Авторські права, патенти та інші права на промислову власність, права на обслуговування та експлуатацію	Авторські та суміжні з ним права(право на літературні та музичні твори, програми для ЕОМ, бази даних, тощо)
Рецепти, формули, проекти, макети	Інші нематеріальні активи(право на провадження діяльності, використання економічних та інших привілеїв, тощо)
Незавершені матеріальні активи	

Різні підходи в обліку нематеріальних активів за міжнародними стандартами та національними стандартами вимагають корегування складу нематеріальних активів при трансформації звітності за П(С)БО у звітність, що відповідає вимогам МСФЗ.

Отже, узагальнюючи усе вищесказане можемо дати найбільш повне визначення нематеріальних активів. Так, на нашу думку, нематеріальні активи – це об'єкти права інтелектуальної та промислової власності, інші аналогічні права власності, які визнані законодавством, що належать підприємству, у яких відсутня матеріальна основа, які використовуються протягом тривалого періоду часу, приносять дохід і мають грошову оцінку.

Список використаної літератури:

1. Барух Л. Нематериальные активы. Управление, измерение, отчетность / Л. Барух. – М.: Квинто-консалтинг, 2005. – 240 с.
2. Бельшева И., Козлов Н. Нематериальные активы компании: классификация и учет / И. Бельшева, Н. Козлова // Акционерное общество: вопросы корпоративного управления. – 2008. – № 4. – С. 24-28.

3. Диба В. Облікова модель нематеріальних активів / В. Диба // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 4. – С. 24-26.
4. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2000: Повний текст усіх Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та Тлумачень ПКТ станом на 1 січня 2000 р. [перекл. з англ. за ред. С.Ф.Голова]. – К.: ФПБАУ, 2000. – 1272с.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затв. наказом Міністерства Фінансів України від 18.10.1999 р. № 242 та зареєстровано в Мін'юсті 02.11.1999 р. № 750/4043: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main>
6. Рейли Р., Швайс Р. Оценка нематериальных активов / Р. Рейли, Р. Швайс. – М.: Квинто- консалтинг, 2005. – 761 с.

*Івасенко І.М., магістрант ТНЕУ,
науковий керівник: к.е.н., доцент Михайлишин Н.П.*

МЕТОДИ І МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ У КОНТРОЛІНГУ ПОСТАЧАННЯ

Процес постачання включає операції, пов'язані з поставкою необхідних для виробництва продукції сировини, матеріалів, комплектуючих, напівфабрикатів. У розвинених країнах за рахунок ефективної діяльності служби постачання і відділу контролінгу компанії отримують значну економію витрат на придбання матеріалів та знаходять дієві способи залучення матеріалів за вигідною ціною, відповідної якості та у визначені терміни.

Основним завданням контролінгу в процесі постачання є поточний контроль за економічністю процесів складування і транспортування матеріальних ресурсів. Контролінг повинен забезпечити керівництво підприємства інформацією, необхідною для прийняття управлінських рішень у сфері постачання, а також здійснити узгодження матеріальних потоків з іншими процесами, які протікають на підприємстві [4, С. 41].

У системі контролінгу узагальнюється інформація про матеріальні потоки в розрізі таких напрямків:

1. Особливості, класифікація, кількісні та якісні характеристики матеріальних потоків.
2. Групи та обсяги перевезень вантажів.
3. Маршрути, види транспорту, види перевезень, вартість перевезень.
4. Технології робіт і операцій, пов'язаних з транспортуванням, вантажно-розвантажувальними операціями, складуванням та ін.
5. Тривалість транспортних, складських та інших робіт.